

O PARALELĂ GRAMATICALĂ SLAVO-ROMÂNĂ

(SISTEMUL CUVINTELOR DEICTICE¹ ÎN GRAIURILE OLTENEȘTI)

Al. Ionașeu

Într-un articol asupra sistemului deicticelor în limba română² Florica Dimitrescu semnalează o particularitate a graiurilor din regiunea Craiova: întrebuițarea adverbului demonstrativ *aci* și în cazuri în care limba literară și majoritatea graiurilor populare folosesc *acolo*. Iată exemplele discutate: *Dacă întâmplător dai în vreun anticariat de aci de G. Meyer, «Etimologicul limbii albaneze», te rog mult, cumpără-l pentru mine; Îmi pare bine că te simți bine aici; Scrie-mi și mie ce faci aci*³. Ele sînt extrase dintr-o scrisoare pe care autoarea a primit-o de la un coleg originar din regiunea Craiova. Emițătorul scrisorii se afla în Albania; *aci* înseamnă la Cracovia, unde se afla destinatarul. Autoarea consideră că acest fenomen se poate explica «prin extinderea excesivă a sferei celui care vorbește sau scrie, care, în felul acesta, găsește mijlocul de a-și apropia obiectele și ființele depărtate. În acest caz cel care vorbește sau scrie se imaginează în același loc cu acela căruia îi adresează cuvintele sau rîndurile sale»⁴. Explicația ar fi plauzibilă dacă am admite, împreună cu autoarea, că în toate graiurile limbii române cuvintele deictice se încadrează într-un sistem binar dublu ramificat⁵. Într-adevăr, *aici* poate

¹ Cuvintele pronominale care indică apropierea sau depărtarea: *acesta, acela, aici, acolo* etc.

² Fl. Dimitrescu, *Observations sur le système des déictiques de la langue roumaine*, în *Recueil d'études romanes*, București, 1959, p. 291 și urm.

³ După cum se poate observa, exemplul al doilea conține *aici*, spre deosebire de celelalte două, care au *aci*. *Aici* din al doilea exemplu, care, după cum se va vedea mai departe, contrazice sistemul deictic oltenesc, constituie fie o greșeală de transcriere a autoarei, fie o greșeală tehnică. Confuzia e explicabilă, dacă ținem seama de faptul că în vorbirea literară și în unele graiuri *aici* și *aci* se opun în același fel lui *acolo*. (Ulterior, după ce ideile care urmează au fost făcute publice în cadrul unei comunicări, Florica Dimitrescu mi-a confirmat această presupunere: în scrisoarea citată se află forma *aci* în toate cele trei exemple).

⁴ Fl. Dimitrescu, *op. cit.*, p. 296.

⁵ Sistem «binar dublu ramificat» în sensul că fiecare termen al unei opoziții binare (A—B) are, la rîndul său, două ramificații:

A ₁ <i>acesta, ăsta</i> etc.	B ₁ <i>acela, ăla</i> etc.
A ₂ (<i>a</i>) <i>ceștalalt, ăștalalt</i> etc.	B ₂ (<i>a</i>) <i>celălalt, ălaltalt</i> etc.